

EMPORIUM

PUBLICACIÓ QUINZENAL

Surt els dies 15 i 30 de cada mes

Número 4

EMPORIUM

PUBLICACIÓ QUINZENAL

Surt els dies 15 i 30 de cada mes

Tots els treballs se publi-
quen baix la responsa-
bilitat de llurs autors.

Redacció i Administració: St. SEBASTIÀ, 29. No s tornen els originals

LLISTA DE COL-LABORADORS

Gabriel Alomar — Salvador Albert — Josep Baró — Joaquim Bonet
Enric Bosc i Viola — Maria G. Bassa i Rocas — Josep Barceló — Raimon Casellas
Joan B. Camós—Victor Catalá—J. Cusi Fortunet— Pompeu Creuet — F. Carreras i Padrós
P. Colomer—Laureá Dalmau—L. Escardot — J. Estrany—J. Ferrer i Mascort—Josep Figa
E. de Fuentes—J. M.ª Folc i Torres—I. Iglesias—J. Linares i Delhom —J. Llongueras
J. Massó i Torrents — Joan Maragall — Lluís Millet — Francesc Marull
Antón Masferrer — Lluís Matas i Carré — Ricard Martin Martí
T. Monegal—F. Palma—E. Paz i Marcalló—F. Pedrell—Joaquim Pla
Josep Palahi—J. Pin i Soler— Vicens Piera — Francisco Pi i Pi
J. Pous i Pagés—F. Presas i Suarez— F. Pujulá i Vallés
J. Ruirá —J. Rosic—M. Roger i Crosa—Carlos Rahola
Miquel Roger i Crosa—Josep Roig Ruiz—E. Tintorer
F. de P. Vasquez — Joan Vergés i Barris
Artur Vinardell i Roig

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Mig any, 3 pessetes

Pagos a la bestreta

Los remedios homeopáticos que el doc-
tor FUREST emplea para tratar á los
enfermos TIFÓDICOS, son:

SOLUBILIS
RHUS-TOXICOLENDRUM
BRIONIA-ALBA
y BELLADONA

CLINICA FUREST Teléfono GERONA
-207-

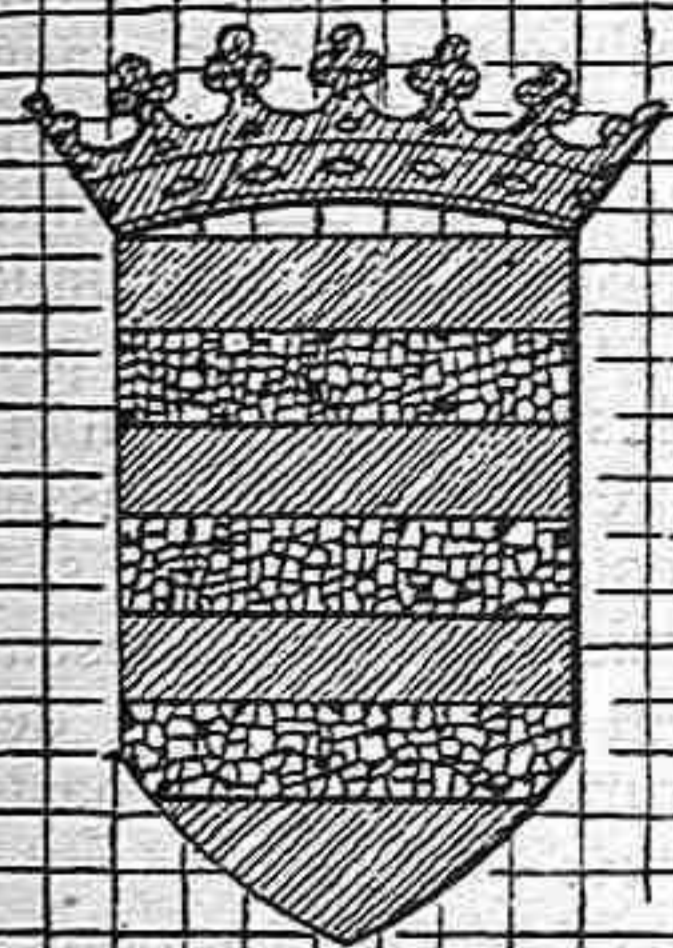
TEODOR NICOLAU

PLATEJADOR i DAURADOR

Se restauran objectes de metall per deteriorats qu'estiguin, com son aparatos de gas i ob-
jectes de luxo daurats, platejats ó broncejats.
Reparacions o soldadures de metall i plata.
Especialitat en platejar cuberts. (SE GARANTEIX SA LLARGA DURACIÓ).
Se restauran objectes d'iglesia.
Se daura i plateja al foc i al Galbano-plastic.
SE GARANTEIX LA CONSERVACIÓ dels banys daurats en els aparatos de llum dels
cafés i casas particulars.

Pera els encarrecs dirigir-se al carrer de les Botines, 6, Pala-
frugell, casa J. NICOLAU, encuadernador.

Palafrugell 15 Setembre de 1905

EMPORIUM

PUBLICACIÓ QUINZENAL

SUMARI: *La qüestió escandinava*, per Martí Roger.—*La vetlla dels morts*, per Joaquim Ruirá.—*Nívols*, per L. Escardot.—*A la claror*, per Iosep Figa.—*Impresions*, per Enri: Bosc i Viola.—*La cançó del pastor*, per Vicens Piera.—*Ad petendam pluviam*, per Francisco de P. Vasquez.—*Nota grisa*, per Laureá Daulmau.—*Al castell del Montgrí*, per A. de Quintana.—*Fills!*, per Joan Linares i Delhom.—*Poemes*, per William Morris.—*Notes bibliogràfiques*, per J. L. D. *Noves*.—Folletí: *Brand*, per Enric Ibsen, plec III de la traducció Catalana.

La qüestió escandinava

La manera pacífica com se va resolguent el plet entre Suecia i Noruega, revesteix en mon concepte una importància tan extraordinària, que no comprenc el poc cas que sen ha fet.

Si l diari modern ha d'esser sols d'informació com pretenen alguns, no es estrany que ls rotatius s'hagin ocupat tant poc d'aquest assumpte, perquè pocs són els fets que registra la crònica diària. Però si l periodíc té també per missió l'encarrilar la opinió pública, educant les multituds, no té justificació l que no s'hagin presentat davant dels ulls d'aquestes, les ensenyances que s'esprenen de la conducta dels pobles escandinaus.

Mentres ha durat la guerra rus-japonesa he llegit articles i més articles, enaltint les virtuts d'aquest general o de l'altre, presentant com a model digne d'imitar les qualitats guerreres del poble japonés, i darrerament al ser una realitat la desitjada pau, s'han prodigat les alabances als sobirans i diplomàtics que més han treballat pera assolir-la. Es a dir, no s'han contentat els diaris am ser sols cronistes dels fets, sinó qu'han volgut treure-n ensenyances; però ¡quines ensenyances! Les que contribueixen a mantenir-nos en els errors antics; les que no farán sortir a la opi-

nió de la via contrària als interessos de la civilització en que s troba encarrilada. I es que a la premsa en general, atenent principalment al negoci, més compte li té deixar-se portar per la opinió, que oposar-se an ella.

En el nostre país sols els periodics catalanistes s'han fixat un xic en el problema escandinau, però tot i donant-li molta importància no lí han donat encara la que mereix.

Cal fer veure al nostre poble, tan poc enterat de la història, la manera com estaràn unides aquelles nacions; cal fer-li remarcar que antigament, acudien a les armes pera resoldre les diferències que entre elles sorgien; que ls pactes eren resultats de les guerres; però que sempre han tingut aquells pobles consciència de llur personalitat; que sempre s'han distingit els suecs dels noruegs i dels dinamarquesos, tant si han tingut reis diferents com si dos d'ells o tots tres han reconegut un sol monarca. Cal sobretot fer remarcar la gran prova de cultura que donen actualment, al no acudir a les armes pera resoldre ses diferències. I convé fer comparacions am la nostra història, pera treure-n la convicció de que la raça catalana es apte pera adquirir la cultura de que donen mostra suecs i noruegs.

Recordi-s els sigles qu' anaren junts Aragó i Catalunya, sense que mai un d'ells prengués imposar-se a l'altre; facin memòria que

València i Mallorca am tot i esser guanyats per la conquesta, tingueren son regim propi i foren considerats igual que ls dos primers estats que formaren la unió; recordi-s que si hi hagué guerres interiors, foren en defensa dels drets de cada classe i que molts conflictes d' aquesta mena s resolgueren per pactes; faci-s memoria del Parlament de Casp, assemblea reunida pera resoldre pacíficament la qüestió dinàstica, puig am tot i la equivocació de la majoria, que tant contribuí a la nostra decadència, no deixa d' esser una hermosa manifestació de la cultura d' un poble.

Conversant sobre la qüestió escandinava he sentit moltes vegades expressar la opinió de que sols els pobles qu' habiten les encontrades del nord d' Europa, son capaços de resoldre aixís, d' una manera tant tranquila, els conflictes que entre ells se produeixen; que aquells mateixos pobles vivint en altres latituds procedirien d' una manera ben diferenta. Però, sense negar la influencia del clima posada ja de manifest per en Montesquieu, els fets mateixos demostren que no es aquesta la sola causa, com tampoc ho es solzament el caràcter propi de la raça, defensat per altres, puig la raça escandinava es la primera vegada que resol les qüestions entre ls pobles que la integren, atenent sols a la voluntat lliurement manifestada per aquestos.

Cal fixar-se en que aduc en mig de la fredor d' aquell clima els noruegs han maifestat d' una manera calurosa el llur entusiasme per la independència. El fret pot regnar en la admosfera, pero no en el cor d' aquells bons patricis.

Els meridionals, els qu' habitém en els paisos dits llatins, creiem tenir el privilegi de la entusiasme, i ns quedém tranquilament a casa moltes vegades en que la nostra presencia fora necessaria en les lluites que poden decidir l' avenir de la patria. Quatre segles de mal govern i de tirania, han convertit la Espanya foria que crearen les antigues nacionalitats autónomes, en l' estat polític que menys representació té en el mon civilisat, i hem sofert desastres i més desastres seïse manifestar entusiasmes redemptors, d' aquells que niuen en els cors, alimentats pel foc del patriotisme; sols de tant en tant s' han produït manifestacions passatgeres que duren lo que ls focs d' encenalls. I continuém sofrint el jou dels mals governs, i esclaten bombes d' una manera periódica, i passada la primera impressió el fred torna a regnar en nostres cors, cada un fa la seua via, sense entusiasme pels ideals que fan grans an els pobles. I seguim creient en la fredor dels pobles del nord.

En cambi ls noruegs han viscut tranquila-

ment durant el segle XIX, però exigint sempre que s guardin les clausules del pacte que després de la guerra de la independència fou la base de la unió am Suecia. I quan hi ha hagut un dissentiment sobre la manera d' entendre dites clausules, han dit am fermesa: de avui en avant no volém seguir units; ja que en les poques coses comunes a amdos pobles no ns enteném, que cadascú vagi pel seu cantó. I de totes les encontrades han sortides veus, pertanyentes a totes les classes socials, confirmant aquesta declaració, i s' ha victorejat amb entusiasme als representants que tant bé han sabut interpretar els desitjos del poble, manifestant-se en totes parts el més ardent patriotisme.

¿Es o no entussiasta aquest poble de terror pobre i que sols compta dos milions d' habitants, que en cas de lluita se les hauria d' haver amb un altre de més de sis milions que habiten una terra molt més rica? Perqué la possibilitat d' una resolució pacífica podien preveure-la, però mai podien tenir-ne la seguretat, essent com es tal volta el primer cas que s manifesta en la Historia.

Pera convençre-ns-en, i pera judicar mellor fet de tanta trascendencia, recordem les diferents vegades que s' han unit i separat els pobles escandinaus.

Mes, deixem-ho pera un altre article, que aquest ja es prou llarc.

MARTÍ ROGER.

Palamós, Setembre de 1905

La vetlla dels morts

Ja s' han plegat les ballades de Tots Sants.

La cobla es a l'hostal. A la cuinaça, davant de la llar, seguts a l' escó uns i en tamborets i cadires altres, els músics s' escalfen les cames; s' escalfen les cames i amoreixen amb una sucamulla de vi calent ses gorges seques i cansades. Cada hu de ells aguanta am la ma esquerra, damunt del genoll, un fondo plat de terraça, on van estufant-se i envermellint-se ls troços de pá, que suren en el líquit fumós. Els dits pelloquen, xarrupen les boques i ls semblants van animant-se a influencies del sanitós refrigeri.

Mentrestant l' avi de la casa fa bacaines en un recó, a frec dels tíons ablamats. Ara aixeca poc a poc el cap fins a posar en descubert les pallerinques pansides de sa barballera, ara l' tomba pesadament damunt del pit.

Mitja dotzena de pagesos jóves, ben vestits i feïtats, am les barretines estudiadament encrestades al cap i lluint a tall de joies un brotet d' alfàbrega a les orelles, conversen a peu dret enrotllats

darrera del músic. Encara están roigs de l'acalorament del ball i am llurs mocadors virolats s' aixuguen de tant en tant la suor, que ls hi rosa la cara i l'clatell.

La hostalera i les minyones van i venen de la llar als fogons i dels fogons a l' armari.

Un xaval aclofat dintre d' un cove d' userda ho espia tot amb ulls esparvillats.

El llum de ganxo penjat al bógit dels fogons tot just deixa veure sa flameta groga entre mig de la fumarada que s' enlaira de les paelles i caçoles. En cambi les resplandors roges i bellugoses de la llar vagaregen per l' àmbit ombradís. Tot oneja en un trángul de llum i ombres.

A toc d' oració alguns pagesos se posen a parlar de la nit de Morts, de la nit que entra. Se compten casos d' aparicions sobrenaturals. Qui no ne sab un ne sab un altre i quiscú procura explicar-se de una manera interessant. Un dels músics, un home alt, magre, espatllat, cara-llarc, de frontalera calva i patilles blanques, després de xarrupar les solies del seu plat, pren part en la conversa i diu aixís:

«No sé si haureu conegut an en Refila de Navata... jo sí. Era la primera tenora de l' Empordá, un gran músic, un compositor sardanista dels que no n corren gaires. Ses sardanes..., ja ho crec!... encare s toquen i s ballen am devoció... Aquesta es la paraula... Se ballen am devoció, porque sa música te quelcom de religió, de sant, de... no s pot dir, vaja. Fou el meu mestre de tenora. En aquell temps era ja vellet, però xamós, fresc... un home baixó... me sembla que l veig... rodó de cara, molçut de clatell... Duia les calces am devantal a l' estil d' avans i l gec guarnit amb una vistosa botonada de llautó. Ara no penseu que fos presumit... res de aixó. Deixava penjar a la bona de Deu sa barrteina musca, que li penjava com un sac buit per sobre la esquena. Solia anar am les mitjes a garró i ni sen adonava. Era un home que sempre estava somiant solfes. Ah! no les mento aquestes coses perquè rigau, no... que l pas no es de riure... sinó que les dic perquè vejau si l tinc ben present an aquell home i pera que entengau que lo que ara us vaig a comptar no es cap rondalla.»

Aquí l narrador fa una petita pausa. Tot es silenci. Les paelles dels fogons han parat de xauxinar. No s' ou més soroll que l ronc sort de la gran olla de ferro penjada en els clamástecs, que comença a arrencar el bull. El xeval del cove d' userda no aparta sa vista dels llavis del músic, com si hi sotjás la surtida de les paraules. El músic continua aixís son relat.

«Avui fa anys d' aixó. En Refila de Navata havia anat a tocar les balles de Tots Sants a un poble de la encontrada. Quan foren plegades, a cap-vespre, tot solet prengué l camí de casa seva. Ell mateix m' ho comptá... Duia la tenora lligada a l' esquena, dintra sa bossa de cuiro, i alo, alo anava baixant

montanyes avall, enfilant totes les dreces, que trobava. Més, al cap d' una estona, les cames den Refila prou trescaven pels viaranys, però ls seus pensaments n' eren lluny, lluny... ja no eren de la terra. Havía tingut una inspiració i componia de cor. Ningú sinó l qui algun cop les ha sentides pod afigurar-se de quina manera les inspiracions roben l' ànima d' un artista.»

Aquí tots els músics balancejaren el cap en senyal d' aprovació i l narrador seguí dient:

«El temps passava i en Refila, distret, embadalit no n havia esment. I camina que caminarás ve que ensopega amb una rabaça descolgada. Allavors torna en si... vull dir que sorti del seu capficament... i com qui s deixonda comença a guaitar a banda i banda. Mira d' açi, mira d' allá... s' havia perdut al mig de la boscuria, al bell davant de uns barrancs fondos, qu' haurien fet basarda a l' home més valent. Era nit, nit entrada. La lluna era gairebé nova. Tot just s' ovirava en la serenor com una ombreta més clara i més blavisa que l fons del cel, vorejada d' un blanc filet de llum. Els caminals... ja podeu comptar... quedaven esborrats a quatre passes de distancia. En Refila estava ben desorientat. I heus aquí, fillets de Deu que mentres examinava les crestes i vessants de les montanyes, cercant-hi quelcóm que li fos conegut, amb una alenada d' aire arriba a ses orelles una mena de música estranya i embadalidora. Era una música que tot just de Deu se sentia, fina, finíssima, mig esbalaída en el ventijol. Sonava com un bronzir d' abelles, que ara se acostás, ara s' allunyás, augmentant o disminuint, però sempre feble, confós... Que será que no será?... De moment en Refila cregué qu' era una ilusió seva, una xiulada de orelles... un esbravament de la sang, que remorejava les armonies somiades pel camí. Però, ca!..., sen desenganyá desseguida. Aquella música no s semblava am res qu' ell mai hagués pensat ni sentit. Era un aire de sardana nou, placévol, melangiós... que s' amparava del cor, despertant-hi les il·lusions més dolces de la vida passada. Duia a l' ànima un record... aixís com el del só agradós dels primers petons d' amor, però a l' hora hi despertava una tristesa i quina tristesa més fonda, valga-m el bon Jesús! Llastima de fosca, que no permetia escriure un mot de lletra, o sinó en Refila hauría apuntat lo que sentia. No més podia escoltar... aixó si... i pera fer-ho millor, poc a poc se posá a caminar cap allí, d' on semblava venir aquell bronziment armoniós.»

El músic callá un bon ratet, suspirant. La hostalera i les minyones s' havien girat d' esquena als fogons, escoltant, am la boca badada i ls ulls esvats. Ningú s posticava. Solament s' oía l ronc sort de la gran olla de ferro que bullía penjada als clamástecs. Al cap d' una estoneta l narrador continuá son relat d' aquesta manera:

«En Refila de Navata no s recordava de sa casa ni de sa familia, ni del camí perdut. No tenia al-

tra deria que amarar-se en aquell doll fi d'armonia, qual rastre anava seguint. Era un músic de cor. Al tombar un morro de serra llambregà en una fonalada boirosa un poblet llunyà, que rossejava a la llum de la celistia. Tira cap allà... A manera que caminava ls seus atractívols eren mes clars, menys confosos... Endevant... Tot de un plegat se topa amb una paret emmantellada d' eura, una paret baixa... i al darrera s' hi estenia una salzareda ufana i atapaída. D' allí n' eixia una bravada humida com de terra remoguda de fresc o regada de poc. Vata! allí s feien les bàllades... En Refila n sentia l trepig; un trepig seguit, seguit, acompasat... arreglat a l' aire de la música. No hi havia dupte, allí, dessota d' aquells abres se puntejava la sardana, sense altre lluminaria que la de les estrelles. Costava d' ovirar als balladors; però a mida que la vista s' ensenyoria de la ombra s reparava confosament com anaven i venien, rodant, rodant i saltironant. Era una gent mal girbada i cantelluda. Llurs peus trepitjaven el sòl amb un cruiximent aspre, sec. Alguns duien els plecs de sa roba entatxonats de terra, que am llur moviment s' anava esllengant i queia amb un soroll de plovisca. En Refila s' entremí de cap a peus, comprenent-ho tot. Aquell clos era un cementiri. Els salzers, els erols vorejats de rosers florits, les creus mig tombades qu' hi havia al dedins, alguns clots, que semblaven cavats suara, suara... vaja, tot explicava l cas. Era la nit dels Morts i els balladors serien uns bons empordanesos difunts que, am permís de Deu, s' esbargien puntejant la sardana, el ball dels seus dolços records. Els músics estaven encamellats damunt d' una tomba antiga envellutada de molça i tocaven llurs tenores i fluviols amb un alé de pit, amb un alé suau que no arribava a botir gens ni mica ses galtes esllanguides. I am quin ajust i am quina finesa tocaven! Sa sonada era dolça, embadalidora... s' amparava del cor, hi despertava les ilusions de la vida passada... però a l' hora hi vessava una tristesa, una tristesa i quina tristesa mes fonda, valga-m el bon Jesús! En Refila no s cansava d' escoltar... Malgrat la por que tenia no sabia deixar-se d' escoltar, pobret. I mentres tant la sardana s' acostava cap allà ont ell era i dels cossos frets dels balladors se n' exalava un griso de sepulcre, un aire geliu, que ls rosers el sentien d' un troç lluny. I tal si l sentien els rosers!... S' hauria dit que passava pèr llurs branquinyols una mena d' esborronament i les roses soptades s' esparpellaven i se anaven esflorant, deixant caure ses fulles per tots cantons. Ell, en Refila, també la sentia aquella fredor al cap, al pit i a dintre la ossada... i ja ni tenia virior de fugir i les cames se li segaven i les parpelles se li cloïen amb una son invencible, dominadora com la de la mort. Pobre Refila de Navata! Caigué... caigué sense sentits al peu de la tanca i... Deu nos en guard a nosaltres d' un són com el seu!»

Aquí l narrador callà suspirant i tombant damunt del pit el cap pensatiu. Al mateix temps se ou el cant llunyà d' un gall, com un gemec prolongat i misteriós. Tot-hom s' estremeix. El xaval del cove d' userda s gira pàlid i esverat. Li havia semblat sentir una alenada freda, que li arrufava els cabells del clatell. Després d' una llarga pausa el músic torna a suspirar i esclama:

«Mon, mon, arca de ximplés!... Sabeu lo que suposà la gent, quan en Refila comptà lo que li havia passat? Doncs... res... que la serena de la tardor li havia emmalaltit el seny i havia esflorat les roses. I ls metjes que l visitaven... perque sempre més ha estat malalt, flac, abatut i descolorit ¿sabeu que digueren? Que si, que s' havia tocat i que tot lo qu' explicava eren fantasies i desvaris.»

—I vos ¿que n pensau?—pregunta l xaval del cove d' userda am veu ansiosa i apagada.

—Jo crec qu' en Refila es més sabi que nosaltres i que ls metjes—respon el músic sentenciosament.

Tot-hom fa senyal de aprovació. Aquells empordanesos no s' estranyen pas de qu' els morts, per be qu' estiguèn ses ànimes al cel i per freds que hagen de trobar sos cossos soterrats, vulguen, am permís de Deu, gaudir-se un cop l' any, puntejant la sardana, el ball dels seus dolços records, el ball sagrat de la terra.

JOAQUIM RUIRA.

Núvols

(An en Lluís Via)

De matinet, hé sortit de la masia blanca, i m' hé enfilat per les vinyes, amunt fins a trobar el redós solitari sota dels pins, on reposar mon cós lás i cansat.

D' alla dal estant, en el bany d' or del sol, veig el cel tot blau, la terra bruna habillada d' esmeragdes, i enllà, enllà, l' onejar de les serres que s' escalen en tons grisos, violats i blaus, —ben blaus, cap a ponent, —i al devant, la massa ròcosa, erma, imponent i trista de la gran montanya de granet, etern vigia d' aquelles encontrades fecondes.

L' aire m' assadolla de frescor, el sol, escalfant-me la sanc, apar que m retorni vida.

Passen, ben altes, les aloses, am llurs vols tranquils; i llur cants me parlen d' altres terres totes grises d' oliveres, curulles de recordances tristes... Els oronels creuen l' aire amb alegres xisclades... Brunç la vida a mon entorn, i fins allà dal, pujen les abelles en llurs voladuries d' or, pesantes i mandroses, giravoltant ubriagues de la dolçor dels moscatells i dels picapolls.

Els núvols son blancs, com gegantines bolves transparentes... A llevant, sen ha arreplegat una estesa que s' ha brodat de ratlletes onejantes, bonicoies, totes bessones, com una mar de país de vano.

I mon esperit inquiet, planant demunt de aqueixes riqueses terranes, sen va ben lluny, seguint un gran núvol flonjo i lleuger que la brisa empeny cap a mig-día, a la banda de marina. Marxa poc a poc, mandrós, superb, reial, per l' immensitat blava, i sos cantons prenen vagament l' imatge d' una dona que arrocegui les sedes suaus d' un nuviat ropatge....

El núvol sen va, s' allunya i va fonent-se camí de l'horitzó, obrint-se en dues grans ales blanques, com dos braços amorosos que semblen cridar-me per un enllaçament, darrera la línia dura i rogenca del cingle.... Aquell cingle crudel que m' priva de veure enllá, enllá la dolça mar blava, on sen van de parella ma fantasia i mos desitjos!....

Les branques dels pins s' enllacen, se balancejen, i llur remoreig me fa cloure els ulls per somniar en el suau mormuri de les ones al arrossegar-se pels sorrals de les platjes tranquiles, enfront dels horitzons sense fi.

I m' entra una sobtada anyorança del mar, en aquella bella terra montanyenca, una anyorança infinita del gran núvol blanc que se n' ha endut mon esperit solitari i inquiet.

Voltat de claror d'or i de núvols de tonalitats estranyes, el sol sen va a la posta, mentres vaig caminant per la sorra tova, que guarda l' enclotada de mes petjades....

La mar ha perdut sa intensa blavor del mig del día, i les aigües s' han anat aquietant, amansint, esblaimant, sota la carícia tota doïça de la vesprada que s' atança.

L' hora es tébia; la brisa somorta... la pau, arreu, infinida sobre aquella estesa palpitant, lleument moguda, com un gran llensol de safí tremolós i vibrador.

I mon cós lás i cansat se deixa caure en la sorra flonja, mentres a mos peus, el mar me canta l' amorosa bressolada qu' anyorava, per adormir ma pensa anelosa i inquieta.

Més el remoreig de l' aigua el mormuri de les petites ones crestallines, me vá recordant el balanceig dels pins de sentors ubriagadores am llur fresseig de seda, i 'ls bronzits i les cançons de montanya, i les abelles borratxes de la mel de moscatells i picapolls.

Sobre l mar, ara de un tó de violeta rosada, passen les gavines en voladurries nevades, i aconduït per la brisa, va venint de llevant un gran núvol de color de mareperla, que s' bada sobre mon cap com una rosa immensa de cálzer d' or. Vé, arrossegant-se estenent sedoses glaces en son entorn com bell ropatge de dona, i fuig camí del sol, per enllá..... vers la blavor de les montanyes.

I també sembla qu' al passar demunt meu,

sen hagi endut amb éll mon esperit inquiet i solitari....

I a la vora de la mar, en aquella encisadora platja placévola i amorosa, m' hé sentit el cor plé de la gran anyorança de la montanya, de aquella montanya on també m trobava tot sol.... ai!... igual qu' en la platja!

L. ESCARDOT.

Agost 1905.

A LA CLAROR

Premiada en els Jocs Florals d' Olot, d' enguany

LUX

Deixeu que avui s' esplaii la meva fantasia, deixeu polsar-li l'arpa a aqueix pobre trovador, que no es lo que l' inspira son cant, la melangia, que vol cantar un himne vibrant a la claror.

A la claror intensa que tot ho vivifica, no a la claror somorta que es niu de esclavitut, mon cant, es a la llum espléndida i bonica, que es llibertat; que es vida, que es goig i plenitut.

*¡Oh les clarors serenes de l' ample firmament!
joh les blavors sens limits de nostre mar somrient;
les lluissors daurades d' un camp de blat que encantu,
l' espurneig argenti de l' aigua escumejanta;....
la varietat immensa de flors am sos matijos,
el dolç llampaguejar d' uns ulls bellugadiços;....
el devassall de llum que nostres platjes véssa,
l' espléndida blancor d' un poble que se bréssa
de les geloses ones al bès luxuriós;
el verd esmeragdi d' un prat regalimòs!*

*Jo veig entre mos somnis, surá en ma fantasia,
la ampurdanesa plaça banyada al plé del dia
pel raig abrusador del sol que la engalana,
i formant un gran cercle vivent, nostra sardana
seriosa, germanivola. dels nobles balls regina,
brillant com d' entre ls blats les flors, la barretina;
i veig a les donzelles rient enjogassades,
am sos vestits de festa de llampegants colors,
i als jovincels del poble, seguir-les a collades
cantant-els-hi am frisança los seus ardents amors;
jo veig a lu quitxalla saltar tota alegroia,
i veig que a la llum plena, tot cant, es cant de joia.*

*No li busqueu belleses a la ubagor i a l' ombra:
el rompre de l' aubada n' es béll, si el sol escombra
de l' horitzó les bromes, al foc de sa ruentor,
creixent en boniquesa, quan més creix en claror*

*La nit es trista sempre quan no es il·luminada,
quan no brilla la lluna, quan no es ben estrellada
espurnejant la volta guspises a milions,
com d' un altar les flames de ciris i llantións.*

*Que més hermós en cambi que un tou de ginesteres
florides de la platja mateixa a les riberes!....
que uns llavis com roselles ardents de vermellor!....
que un llac mostrant la imatge d' un sol enlluernador!*

*¡Oh resplandors immenses, clarors encisadores
que destlliureu la pensa d' ideies temptadores,
que dissipeu tenebres que emboiren l' esperit
enlairant nostres éssers petits, a l' infinit!
jo sento que os estimo, veniu a assoleiar-me
veniu, que a vostres braços ardents vull entregar-me
i al plér de vostre goig somriurer de dolçor,
destells de llum puríssima, ruixades de claror ...*

JOSEP FIGA.

Impresions

PLUJA

Estic abocat a l' antpit de la finestra, embadalint-me contemplant la espessa nuvolada qu' atapaint-se més i més, sembla apressar la tarda: una tarda xafagosa d' istiu, pesada i sense sol.

Una quietut enervant apar dominar la terra, i aquesta vá enrogint-se gradualment a mida que la fosca avança. Les aurenets ratllen l' espai a voladuries, d' una manera desacostumada, sense xisclets alegradors; i un ventitjol frescoi i vergonyós, remou penosament les fulles.

Soptadament una clariana de llum glaçada, com un somriure malaltic dels núvols, trenca la monotonía irritant, i una espessa filera de gotes argentades vé a apaibagar la sed de la terra febrosenca.

La pluja de gotes menudes, microscópiques, mullant-me suaument el rostre me fá estremir de goig, com si fossin els rissos d' una dóna aimada els que m' acarónessin. La clariana s' apaga; la pluja s' espesseïex i al lluny, veig els plátens del passeig acentuar son tirat esmeragdí, que ressalta fortament de la terra negrosa.

Les cases, am llur silueta cada cop més destacadora, com ratllada al carbó, semblen monstres inanimats, qu' imposessin el mutisme aclaparador que tot ho domina.

Els carrers allargassats capritxosament, se m figuren caminals d' una Necrópolis inmensa. I fitats els ulls en l' espai gris, mon esguard vá afeblint-se cansadament, i transportat per la fantasía acaricianta, perdo la noció de lo que m volta, com arrobat per l' éxtasi d' un somni.

Unes veus monótenes i confoses que venen del carrer proper, fan tornar-me a la realitat deixondint-me bruscamment. Es l' enterro d' un veí.

Passa l cotxe mortuori trontollant i el seguici s' esmunyeix darrera séu com un rosari de negres fantasmes. Els capellans reprenen llurs cants solemniais que deixen un no sé que de depriment al cor. El corteig vá allunyant-se i el trontolleig estrident del cotxe, sembla un jeméc planyivol qu' anés morint.

La pluja segueix perfidiosa, i mon esguard torna a perdre s'altra volta en els punts llunyans que la fosca amaga.

MATINAL

El sol am ruentors d' aram polít que flamejen en les flocadures de petits núvols disseminats per l' espai, vá aixecant-se imperceptiblement, magestuosament, i la gran déu de llum encesa, se destenyeix a mida que vá atantant-se al zénit, esdevenint groguenca, com una polsaguera d'or.

Balançades amorosament per la brisa fresquívola i joganera, de les baixes parets dels horts, se destaquen les copes dels codonyers de fulles serioses i fruits vellütats; dels magraners que somriuen en l' esbadellament de sos fruits, mostrant sos encesos rubins; dels emparrats de fulles luxuriantes, torçats al pés del raïms verdosos.

El cel de un blau purísim i l' oratge joganer, m inonden l' ánima d' una alegria serena; i la xerradiça de les aus que saluden al día novell, me conforta l' esperit.

Els carrers van animant-se.

De per tot arréu sorgeixen homes i dones que s dirigeixen al treball quotidiá. Uns me passen pel costat a grans gambades, com temerosos de no arribar a temps a les fábricas llurs; en sos rostres ensonyats i plens d' astorament, s' hi endevina el segell de l' esclavatge, de la resignació passiva; altres caminen pausadament, forçadament, am tots els gestes d' una bestia cansada i amb el mirar atravessat de l' odi; en el llanguiment de llurs cares grogues el desengany hi há marcat un solcs profons. El treball embrutidor i continuat els hi ha robat totes les alegries i esperances, i en sos llavis desflorits, s' hi llegeix una protesta viva, propera a esclatar.

Tot d' un cop un senyal de les campanes de les fábricas, persistent i llunyá, desafiant l' odi concentrat en el formigueig humá que s' atropella bojament, recorda l hora d' entrada.

Els carrers tornen a quedar deserts.

Una sensació de tristesa m' invadeix fent-me estremir espásmodicament, i no sé perquè, no puc apartar de mí la obsessió de aquells rostres congestionats, de mirades obtuses, víctimes de les grans injustícies modernes.

ENRIC BOSC I VIOLA.

EINAR

D' aon vé aquesta veu?

AGNÈS (signant amb el dit)

Mira!

BRAND

Atenció! Ja era hora! Esteu demunt d' una llenca de gel minada, aplomant l' abím.

EINAR

(Volta amb el braç la cintura d' Agnès i respon tot rient).

Nosaltres dos ignorém el perill.

AGNÈS

Nosaltres tenim tota una vida pera jugar plegats.

EINAR

I sol pera l nostre viatge que durará cent anys.

BRAND

Cent anys fins a l' abím... Veritat?

AGNÈS (Agitant son vel)

No! Fins al cel blau, ont arribarém jugant.

EINAR

Després d' una festa de cent anys, lluminaries de noces totes les nits, una vida, un segle d' enllacement!

BRAND

I després d' aixó?

EINAR

Després d' aixó? El retorn al cel.

BRAND

Ah! es d' allá doncs que veniu vosaltres?

EINAR

Segurament. D' aon podriem venir?

AGNÈS

En aquest moment, cert, venim de la vall que s' estén mes enllà del fiell.

B R A N D

Me sembla també haver-vos entrevist de lluny. Ereu a la vora del torrent.

EINAR

Si, es allà que ns hem separat de nostres amics, am moltes encaixades, abraçades i petons. Es aixis que s segellaren tots els bons recorts. Baixa fins a nosaltres! T' ho diré tot. Veuràs com Deu ha estat generós am nosaltres, i comprendràs nostra alegria. Vaja home! T' estàs allà com un troç de gel. Apa, desgelat! A la bon-hora!

En primer lloc, jo so pintor i ja ha sigut ben amable Deu donant ales a mos pen-

EINAR

Agnès, mon bell papelló
Vet-aquí ma xarxa a punt.
Per mes que fugis volatejant,
bentost els filats t' enllacerán.

AGNÈS

Papelló fresc i brillant
vull recrear-me en un vol joíós.
Ah! si vols pendre-m dins tos filats
al menys no toquis pas a mes ales!

EINAR

No! Dolçament, jo t posaré sobre la mà,
i t tancaré dintre mon cor:
allà podràs jugar tota ta vida
al més bell dels jocs que sabs.

(arriben sensadonar-sen, fins a la vora del precipici.)

B R A N D (evitant-los)

Haltol Darrera vostre hi ha un precipici!

Segurament, un germà i una germana. Agafats de les mans corren per l'erm.

La noia gairebé si toca al sol.

El noi es esbelt com una canya.

Ah! ella li fugí. Ell vol agafar-la. La carrera esdevé un joc! I el riure s torna cant.

(Einar i Agnès, amb lleugers vestits de viatge travessen el plà i s'acostan tot jugant, la cara encesa, sofocats per la correguda. La hoira esvaïda per complet. Un bell jorn d'estiu llumena el plà amb sos primers raigs.)

EINAR

Agnès, mon radiant papelló

vui agafar-te jugant

amb una xarxa de malles estretes,
les malles de ma cançó.

AGNÈS

Si jo so un papelló, un papellonet vermell
deixa que begui en el calzer dels brucs.

Minyonet, si tu busques un joc,

Persegueix-me pro no m'agafis més.

saments, aduc que dels colors faig sortir la vida, com ell de la larva fa sortir-ne el papelló. Pro el mes esplèndit dels seus regalos, es el que m'ha fet am l'Agnès, ma promesa. Jo arrivava del Migdia, després de llargs viatjes, ma caixa de colors sobre l'espatlla....

AGNÈS (Am fur.)

Alegre com un rei, tranquil, sabent més de mil cançons!

EINAR

Just al moment que jo travessava aquest país, ella s'hi trobava visitant-lo. Havía vingut a beure l'aire de fiell, el sol i la rosada i l'alé dels abets. Una voluntat divina m'empenyia vers les altures. Un cant intern me deia: Ves a buscar la font de la bellesa entre ls abets i el bruc, allà ont el rierol s'escorre dintre l bosc, ont els núvols volen sota la volta del cell! Llavors es quan he pintat mon més bell cuadro, roses sobre ses galtes, un raig de joia en sos ulls, un somriure que fa cantar l'ànima.

AGNÉS

Has vist tant sols lo que pintaves? Amb els ulls closos has vuidat a grans glops la copa de la vida. Després un bell jorn d'estiu, vet-aquí altra vegada bastó en mà i motxilla a l'espatlla.

EINAR

Tot de cop me ve una idea: has oblidat de demanar-la en matrimoni! Hurrah! Depressa la demanda! La resposta estava a punt. En un moment tot fou arranjat, posat en clar, i l nostre vell metje, no sabent com testimoniar sa joia, ns ha donat una festa de tres dies. Sols ha sigut de cants i balls. De convidats, teniem el capellà, el batlliu, l'alcalde, el regidor i tot el jovent de l'entorn. Hem marxat aquesta nit, més la festa no s'es acabada. Bandera al davant, garlandes de fyllatge an els barrets, de turó en turó la colla ns ha seguit.

AGNÉS

Tantost de dos en dos, tantost en fent rodona, s'ha ballat al través de tota la plana.

riгуés tant fort? Es qu'obscurement sentia un divorci entre lo que és i lo que deuria esser, entre lo que ns doblega sota un pes i lo que ns fa sentir-lo massa pesant. Feble o fort, cada home del meu país es una de aquestes xibeques, un d'aquestos peixos. Creat pera les profunditats, deuria viure en la nit de la existencia i justament es aixó lo que l'espanta. Continuament se mou pera assolir la platja. O bé, sobressallat de por, sofocat sota la volta estelada, demana aire, crida l'esclat del jorn (s'atura un moment, s'estremeix i escolta) ?Qu'es aixó? Me sembla un cant. Si, un cant i rialles. Atenció! Un hurrah dos, tres, quatre, cinc. I veus-aquí el sol que surt. La boira se esvaeix. Al lluny apercebeixo la plana. I allá dal, a la cima i sota els raigs del matí hi há una colla joiosa. Llurs ombres s'allarguen cap a ponent. Cambien paraules i estretes de mà. Are s separen. Tots s'allunyen del costat de l'Est, excepte dos que sen van vers l'altre sentit. Heus-els qu'agiten llurs barrets i llurs vels i, am-llurs mans fan senyals de despedida (El sol va aixecant-se, la nuvolada s'esvaeix. Brand s'atura un llarg moment i mira la parella que s'apropa.) Entorn d'ells hi ha llum. Diria-s que la boira fuig el llur contacte, que la plana i el marge floreixen de bruc, qu'el cel els somriu an ell i an ella.

La cançó del pastor

Nota d'excursió

Ample, frondós, vestit d'una verdor eterna, sembrat de roques d'un color plomíç, que despenyades de la sinuosa carcanada de la serra per formidables cap-giraments geològics, reposen en les valls, voltat d'imponents penyassegats, que per una part s'endinzen cel amunt entre les boires o en la diafanitat del blau, i per l'altre s'baden a sos peus sobre la plana com miradors altíssims de la immensitat, s'estèn el prat solitari. La vacada mandrosa s'hi escampa pasturant displicentment, desensopint aquell silenci amb la cançonera remor de les esquelles; i el rustec rabadà, xaval de pocs anys, únic ser humà que regna en aquelles desertes encontrades, aïllat amb indolència sobre l'herba humida, hi reb insensible el petó roent del sol, la freda carícia de la boira, les besades del vent, de la rosada o de la serena geladora de la nit. Allà s'hi escorre sa vida, selvatje com la dels roures varies vegades centenaris qu'esfonzen ferrenya grapa de son arrelam en els clivells de les esquerpes roca-teres, monòtona com la música dels esquellots bovins, llisa com l'ample estesa d'herba tendre que encatifa l'immensa jaça on pasturen ses ramades. A voltes s'esparpella en les boiroses clàretats de son cervell primitiu l'espurna del desig, i arriba a covar aspiracions mal definides; somia la possessió d'una remada de cents caps de bestiar, la propietat d'un prat inacabable ont els pasturatges hi fossen mes abundants i l'herba mes tova, la d'una masia on passar-hi l'hivern, amb espaciosos corrals i estables ben resguardats, amb una llar ben abrindada, bon vi i pa tou de forment pastat de la setmana, i la d'una bauma ben fonda, ont axoplugar-hi comodament son bestiar i a n'ell mateix durant les tramontanes mes fortes i les mes selvatjes tempestats.

Era a l'hora baixa d'un dia boirós i emplujat, que'l contemplavem desde un dels cims de la serra del Mont, com una nota més del paisatge, com una figura d'ornamentació en el cuadro grandiosament selvatje que's desplegava devant nostre. Era un cap-vespre d'un encant fondíssim. Sota un cel nuvolós on se perdien amagant-se les cimes de Ponent, s'hi escampava com per sota un cobricel, il·luminant la plana, un vano grandios de raigs de sol. La llunyana ratlla del mar se fonia amb la taca general de tints moradenques de l'horitzó, i semblava ensenyorir-se de tot lo Empordà una alenada de quietut i misteri, que encomanava a l'esperit contemplatiu un sentiment indefinit de misticisme. Se despertaven, platxeriosament hreçats per l'agre dolç de l'hora, ensomnis falaguers, pressentiments misteriosos, riades de melangiosa delectació en la contemplació d'aquell mon endormiscat. Aquell ajonejar

quiet de la llum en que nedaven totes les coses, asserenava l'esperit cansat de la prosa xafagosa de la vida; aquell repós universal, tenia quelcom de contagiós pel cor afanyós de reposar en un raer tan deliciós.

I les fibres de l'ànima rudimentaria del pastor, degueren sentir-se inconscientment mogudes per la fonda sugestió de tan intensa poesia com ho encantava tot, ... i va cantar.

Cantà com una veu de la Naturalesa, com canta el vent a l'escorre-s entre les frondositats i al regolar en les profundes baumes, com canta la font o el xaragall al perlejar sobre la roca que vesteix la molça, com canten les cigales emborratxades de xafagor, o ls grills amb veus timbrades entre les soletats nocturnes... I sa cançó afegí a l'encant de la hora una nota mes, que ressaltava sobre l fons de les remors cap-vesprals com el cadenciós esquelejar de les barrombes, com la fresquíssima vibració de la campana que senyalava l'Angelus, com la somorta remor unissona en que s'compenetra-ven com en un sol i inmens rèsper totes les remors de la infinita planuria.

Son cant era indecís, estrany, sense paraules; era un conjunt inarticulat de notes, bárbarament unides per una veu modulada en els ecos montanyencs; l'expressió ingènua, espontania, d'un sobreiximent de sentiments mal definits per una fantasia ineducada, que'ls espargia a fóra amb la rústica inconsciencia de la primera concepció; tenia quelcom de la freda mullena de la boira i de la infinita vaguetat del paisatge; era com un embrió vivificat pels germens del sentiment de la Naturalesa que fecondant la verge inspiració del poble esclata en l'esplèndida florida de nostre cançoner popular.

Encisats per l'atractiu d'aquella fresquíssima tonada, restavem com en extassis, amb el sentiment hipnotisat, vessant-se pels cims de la montanya, bevent a pler la frescor de son ambient, impregnats de les dolçors del crepuscol, sentint surar en tot com veu de tot la selvatje tonada del pastor, que com extracte de la sugestió de sons, colors i llums, els harmonisava fonent-los en una onada misteriosa de poesia.

Un de mos companys, sense pensar que desflorava la virginitat d'aquella emoció, no pogué sustreure-s a la temptació de dir quelcom al rabadà:

—¡Pastor! — cridà fortament desde'l cim més elevat de la montanya.

...Sa veu retrunyí ecos avall, i anà a perdre-s en les fondaries de les valls ombröses...

L'encant quedà romput. La cançó deixà de sentir-se més el pastor no respongué.

—¡Pastor! — tornà a cridar mon amic amb veu mes plena—¡sembla que tindrem pluja!

I llavors com eixida d'aquelles cavernoses concavitats, una veu estranya, com d'home poc avesat a ser expiat en lo intim de son viure, borbollejà vacil·lant:

—*Tabé poria ser...* I no digué res més. Ja no tornà a cantar. En les foscos de son instint, debia sentir la mirada de quelcom que profanés la puresa de sos amors, fins ignorats d'ell mateix, amb la Naturalesa. Al costat d'ella debien representar-se-li confosament els convencionalismes socials, i la Naturalesa es una aimia delicada i gelosa, que per oferir plenament sos voluptuosos encants a sos enamorats, reclama solitud i repós. Ens retirarem plens de recança, com si sentíssim l'anyorament d'una felicitat fins allavors desconeguda. Ens retirarem cap al Santuari, en tant que les espesses negrors anaven ensenyorint-se de la vall d'Espinau i de les feréstegues fondalades montanyenques, ont els sers humans hi viuen encavats com taups temerosos de la llum, exilats voluntaris de la societat, les rafagues darreres del sol crepuscular anaven apagant-se, i en la plana immensa on la nit començava, s'hi encenien a claps a claps millers d'espurnes lluminoses, que brillaven en la fosca com llarguíssimes corrúes de lluernes.

VICENS PIERA.

Setembre—1905.

Ad petendam pluviam (1)

Quadret a la ploma

El senyor rector está en lo cert, en lo que ha dit a peu d'altar, en acabada la missa. Si no tenim fe; si no hi posém tots un xic el coll, per fer que Nostre Senyor se recordi de aquest terme, estém perduts, no cullirém pas res aquest any. Som uns deixats de la ma de Deu. ¡Mal llamp! Mireu qu' es prou, no haver plogut de la primera quinzena d'Abril ençà!!

A conseqüència del sermó, fet á peu d'altar, en acabada la missa, els veïns d'aquest poble, per unanimitat, dic mal, per majoria, varem acordar fer pregaries en professó solemne tres diumenges seguits.

Molt serà que pel vint-i-set d'aquest mes no hagi plogut.

El perdulari de la Torre Ferrana i l'altra bona peça de l'hereu Ribot, no han volgut saber res amb aixó de les pregaries. ¡Per aixó no plou, válga m Deu: com ha de ploure si hi ha gent d'aquesta mena, sense fé i sense fré!...

El carreter portará lligada al cos la cadennassa que va servir per traginar aquell rellám d'alzina del mas Batllém i, en Rafel de l'hostal de baix, en Tófol i el Noy Sila se relle-

varán pera portar la Santa Magestat que, diu que del 63 no ha sortit de l'iglesia.

La llástima es que, si plou, també plourá a la Torre Ferrana i a les feixes d'aquell sabi de can Ribot!

Ni un núvol enlloc! El sol, ja un xic alt, bat de plé la placeta de l'iglesia. Son les nou del matí i l'admosfera se fa irrespirable. Aquí i allá de la placeta, grupos de pagesos endiumenjats, parlen en veu baixa, com si assistissin a un enterro, de la miseria que s'apropa si no ve aviat la pluja benefactora; de lo migrat de l'anyada; de que, encare que plogués, lo qu' es la palla no abastaria pe ls jaços del bestiar. Sota el porxo de can Font, al resguart de la soleiada, mitja dotzena de jaios se planyen de lo mateix i retreuen miracles de la Santa Magestat, qu' han sentit contar als seus pares.

El tritlleig, aixordador, de les campanes mata les converces; se destrien els grupos de la placeta, i, poc a poc, la nau esquifida del temple, s'omplena de gent del poble i de les masies. En el presbiteri, al costat de l'altar barroc, carregat d'angelets grassons de cara riallera, hi ha la Santa Magestat, bissantina, amb els braços llargs, drets, inacabables, extesos á dret fil, sense contracció, sobre el traverser de la creu, com si volgués abraçar a tots els fidels que, confiats en sa imatge llegendaria, s'han acoblat per demanar-l'hi la salvació de la cullita.

Allá a les deu, la professó silenciosa s'esmuny pel camí fondo, cap a la creu del terme. Solzament torben el silenci de la plana, ensopida per la calitja, la veu nassal del senyor Rector, un remoreig suau d'oracions i el cant pesat de les cigales.

Aquest poble, passeja sa fé, fent vía per les Tries, amunt del puig, pe l camí pedregós que porta a les eres del comú. I, dalt de les eres, l'imatge bissantina, la Santa Magestat, á braços del Noy Sila, amarat de suor, contempla, amb el cap alt, el plá esgrogueit, els camps de blat migrat am les espigues, ja formades, més baixes que les roselles i que la cogula, que, am desvergonyiment s'han ficat arreu i han xuclat la poca humitat deixada per les boires del matí; i, dalt de les eres, l'imatge bissantina, amb el cap dret enquadrat dintre dos pans de fusta estriats per la ma barroera de l'escultor—que volen esser cabells—contempla les vinyes del terme amb els pampols marcits; dalt de les eres, la Santa Magestat, com insensible al dolor que deurién produir-l'hi els claus que l'hi atravessen peus

(1) Llorejat en els Jocs Florals de La Bisbal, d'enguany.

i mans, contempla amb el cap alt i mirada indiferent la miseria dels horts dels fondals que voregen el torrent, amb el terror assedegat i ls pals de les pualanques aixecats, com braços que demanen pluja an el cel blau de blavor monòtona; l'imatge bissantina contempla, amb esguart fixe, de dalt de les eres del comú, els còdols de la torrentera resseca, esblanqueits pel sol; dalt de les eres del comú, l'imatge bissantina de la Santa Magestat, contempla, impassible, la cullita esblaimada que s mor extesa sobre la plana immensa, caldejada, polsinosa; de dalt de les eres del comú, l'imatge bissantina amb els braços llargs, extesos a dret fil sobre l travesser de la creu feixuga, com si volgués abraçar a tots els fidels que, confiats en sa omnipotencia, l han acompanyada, desafiant la soleiada, devalla, ja, cap al poble, embolcallada per una boirina de pols i de fum d' incens, que s'esvaeix desseguida com per no trencar la monotonía del cel blau i llis.

La professó silenciosa, va dibuixant son pas pels caminals, amb una rega ondulant, com rastre d'una serp gegantina, marcada per la cadena de gabell qu' arrossega el carreter, i per dugues linies de llágrimes de cera caigudes dels ciris i atxes que porten els fidels.

A les onze entra, de retorn, a l'iglesia.

¡Ni un nuvol enlloc!

7 Juny.

* * *

Volia acabar aquest treball am l'intenció de fer-lo estampar, repartir-lo, com a record, entre els veïns del poble i com a present als devòts de la Santa Magestat, pro, després del resultat qu' havém tret de la professó d'aquest dematí, me desdic del meu projecte. Veurém diumenge que ve.

Fa mes calitja que mai, i ¡ni un nuvol enlloc! No vol plourer.

FRANCISCO DE P. VASQUEZ.

14 Juny.

Nota grisa

An en Miquel de Palol

Son boemis, que segueixen pobles i carreteres.

I la que segueixen are, es llarga, interminable, monòtona com la seua vida, am reminiscencies de totes les qu'han petjades en el seu romiatje.

Darrera del carro, segueixen pausadament un home i una nena; ell, fornit, espitragat, de uns quaranta anys; ella, esblaimada, rossa, tota bruta, potser de tretze.

El fret encongeix els moviments d'aquèsta, marcant-li en les galtes un to rosa-nacarat, com un reflecte dels seus ulls plácids. Al mateix temps, ella parla:

—En aquell poble, jo vaig enraonar amb un noi petitet....

—I qué t deia?

—Qu' era estrany que no tinguessim casa.

—¿Que no n tenim? mira.... i senyalava el carro, d' on n'eixia una fumarola ténue, per una espatllera d' un costat.

—Una casa com la que ls demés tenen.... una casa feta de pedres.... ben ficsa....

—Oh, no més ne tenen els rics de cases aixís. Nosaltres, els pobres....

—Me va dir qu' ells, a casa seva, també en son molt de pobres....

—No pot ser, dona; si tenen casa....

—Me va dir que trevallaven molt, i aixís vivien bé. El seu pare, cavava la terra: diuen que de cavar, desseguida sen sab...: ell, el noi, guardava porcs, i jo també en sabria guardar, me penso.... La mare també ens faria el menjar, i aixís tindriem casa...

—Tonta, més que tonta! Aixó ja s' ha de començar tinguent diners, i nosaltres no'n tenim cap....

—Que no! ja li vaig dir, jo; i ell me va dir que per anar per moço de masía, no sen necessitaven pas...

—Sí... dona, sí. que sen necessiten...

La nena va callar, mirant a terra. La desilusión experimentada va fer que s ficsés més am l' ambient que l' enclovia, i una esgarriança de fred va resseguir-li tot el cos; els peüets, descalços, els tenia amaratats i llastimosos.... anyorava l'escalfor que pressentia en les cases dels costats de la carretera, d' on ne sortia el fum de les xameneies, i s trovava més bé sols de pensar lo que hi gosaria. Ell va continuar fumant, i mirava, incoerent, tot lo que podia abarcar sa vista dirigida horisontalment. Lo que li deia la nena, mal á pesar seu, el feia cavilar.

I ella, al cap d'un silenci va dirigir els seus ulls grossos i negres cap als seus, i amb una ansia infinita de comunicar-li el seu desig de vida calmosa, li va dir, tremolosa la veu de emoció cándida.

—Pare... ¿per qué no trevallém?

I l' home se la va mirar desconfiadament, i donant-li una tremenda bofetada am sa manança negra, respongué am brutalitat:

—Vés, xarxó! no m' amoinis...!

La noieta va caure estassada a terra, gemegant feblement, i l' home va continuar com si rés darrera el carro.

I quan ja apenes se divisava el conjunt en l' horitzó de la carretera, Ninón se va aixecar, va mirar-s' ho tristament, i aixugant-se les

llàgrimes va caminar resolta, més depressa que mai, seguint-los les petjades. I va mormolar baix, baixet, per ella sola:

—Pot-ser una altra vegada que li torni a dir,..... ja no m'pegarà tant fort.....

LAUREÀ DALMAU.

AL CASTELL DEL MONTGRÍ

Diæes iræe . . .

Castell, castell que guaites la plana empordanesa, tú, qu' en despit dels segles pregones la grandesa, tú, que les armonies escoltes de la mar i llamps i tramontanes seré los veus passar, al trovador que canta enniuua en tes muralles; selvatges cantarelles serán les presentalles, els lais de amor que t donga rugits em. atzinats.... Jo canto les absoltes de nostres llibertats!!

A cada cambra teva jo hi gravaré una historia, a cada pedra rónega un ram de nostra gloria, a cada trist marlet la ombra de un gran Rei, i en mig de tots, del poble la sabia antiga llei [les; Després am mars de llàgrimes jo tornaré a esborrar-la força i el mal dret, un jorn, vingué a cremar-les... sens elles ¿qu' és la patria?... Oh! fills degenerats, jo us canto les absoltes de vostres llibertats!!

Veniu ombres magnánimes dels Berenguers, den Jau- de vostres marbrees tombes alçar-vos avui plau-me aixeca-t tú, n' Anfós i Pere l de Muret, portant entre les mans el llamp del cel per fuet, cridant dels avis morts la multitud inmença, veniu! i a vostres nets, pagesos remença, fuetejau com l' aire les negres tempestats.... Jo us canto les absoltes de nostres llibertats!!

Oh! fuig viventa crónica que guardo en la memoria; vergonya i sols aprobi té la moderna historia, sa llum enlluernadora no vull en mon record.... plagués a Deu per sempre que l pensament fos mort. L' amor de patria apaga el cant de la sirena, la mare de tants héroes rossega vil cadena. les feres famolenques rosequent-li l costat ... Cantém, cantém absolte a nostre llibertat!!

Butxins de nostra patria, de noste honor en mengua, deixeu la cambra lúbrica i ens tallareu la llengua. Dels avis rovellada la espasa en terra jau, la escombra i la filosa donau-nos-la si us plau... de tímida donzella dureu la vestimenta, el llit de la ramera sepultará la afrenta, que los bordells no tenen ni patria, ni passat.... Jo canto les absoltes de nostra llibertat!!...

Castell, castell que guaites la plana empordanesa, jo vull cremar ta fabrica padró de ta grandesa; en mig tes flamarades jo vull també cremar.... les cendres escampades pels aires, per la mar, lliures per sempre més durá la tramontana... que l Deu del cel m' escolti, oh! raça catalana, poble, si no t despertes, oh! poble renegat, eternament la tomba garde ta llibertat!

A. DE QUINTANA

FILLS!

An en Josep Miquel i Torres

Vaig trobar al meu amic content i rialler. Va abraçar-me fortament i m' digué: «Só pare!» I agafant-me per un braç me feu pujar al quarto de la partera a veure al nou nascut, el *seu fill*. Am quina satisfacció i am quin orgull a l' hora ho deia el *meu fill*.

La habitació era a mitja llum. En el llit, sortint de la blancura dels llençols s' hi veien una cara i unes mans blanques també com si fossin d' ivori. A la mare novella el color esblaimat li esqueia, semblava que Natura l' havia coronada d' un nimbe lluminós, volguent-la enlairar per damunt dels altres en la ocasió solemne de posar un fill al mon.

La mare m'ensenyá l fill, i ho feu amb una satisfacció, amb una alegria que li traspuava pels ulls que m' feu pensar per mi: Oh! maternitat, oh sublim enigma qu' am ta força esborres de la pensa d' aquesta dona l' immens dolor que fa poques hores li has fet patir.

En aquella habitació tot eren alegries, tot-hom reia: pares, avis, tot-hom estava content; més a mi va semblar-me com si barrejat amb aquell ambient de joia, hi vejés surar en enlaira un núvol de tristesa, per tots imperceptible menys per mi. I fortament impresionat, amb el cap ruent per l' agombolament de pensaments encontrats que s' congriaren en mon cervell, vaig barbotejar les banals felicitacions de rubrica i vaig sortir, vaig anarme-n sol, a tancar-me en mon despatx.

I allà sense remors de cap mena, en companya de ma estimada la soletat, vaig preguntar-me perquè quan tot-hom reia, quan tot-hom celebrava la vinguda al mon d' un nou ser, sols jo m'entristia. I poc a poc les idees se m'anaren aclarint, i vegí que lo que m'havia produït aquella tristesa, que l núvol negre vist surar en aquell rosat ambient, era l gran problema, el més trascendental de quants preocupen la pensa dels sabis.

Un home més al mon; un més a lluitar, un més a patir. Un altre cor que serà llatzerat, un altre pensament que s' rebelará, més que, impotent haurá de rendir-se, un altre que desitjará molt i assolirá poc. Un'altra cosa més pera servir de juguet a les inassaciabls ones del mar de la vida.

Molt rugits de dolor, ben pocs cants d' alegria i encare aquesta mai complerta, aixó es la vida, aixó es lo que se li espera.

I els pares, egoistes, doncs han vist que son amor ha tret florida, vingan rialles i alegries. I demá quan al nou home pretendrán rentarlo de faltes que no ha comés, quan el mon li

donará el primer flagell fent-lo plorar ¡pobre ignocent! de consciencia més blanca i més pura que l'armini, les campanes tocaran am tritlleig de festa. ¿Per qué? perquè tritllegen?

Ah! perquè l drac mai satisfet, té un altre a qui engolir-se, després qu' haurá regat son camí am llágrimes. El drac té carn fresca. Per xó deuen tritllejar.

I ls homes patiran, patiran fins que l planeta s' refredi i tot torni al no res d' on va surtir, i mentres aixó arrivi, cada dia ls pares infantaran nous fills.

I cada fill será un més que vindrá a engroixir la humanitat sufrenta; i a cada nou fill grans rialles i alegries i les campanes tornaran a tritllejar.....

JOAN LINARES I DELHOM.

POEMES

I.

Per la Quaresma vaig sentir les paraules de un capellá. Parlava de Jesús traít. Me figurava les oliveres de l' hort de Gethsemani, el bés de Judes, el nom xiuxinejat, el resplandor de les llanternes, i m deixava anar en un somni de besos. Pensava amb els besos dels amants al clar de lluna, i amb el dolor que ls acompanya; pensava amb el bes de Julieta dins la tomba; amb el bes del frare Angelico qui, al só de la música sagrada de l' ofici, pregava a Deu que se li emportés la vida, i qui, l' aureola al front, passa am son amiga entre les rengleres d'angels: van plegats, donant-se la má, aquets dos cors aimants, vers la llum esplendent del tró de l' Etern. Somniava el bés donat al llit de mort, en el moment que l' ánima puja al cel. Tots aquets pensaments afluien a mon esperit. La vida acaba, més l'amor dura eternalment. Aquesta saula destacant-se sobre l cel blau per on passen lleugers núvols, me fa pensar amb el bés enganyador. Christ, ta creu terrible tira son ombra sobre l mon, i la llum de ton rostre llumena besos de malhaurats.

II

Murmura pera mi una sola pregaria entre tos llavis closos.

No tinc mes qu' un pensament pera mi allá

dalt entre les estrelles. La nit d' estiu declina, el resplandor del matí filtra feble i esblaimat a través del nuvols, qui esperen l' alba, pacients i sens color, aduc que l sol es prompte a inondar-los de raigs d' or.

Al lluny en els camps, per sobre del tendre blat un vent inquiet i fret bufa al demunt dels pesants olms; les roses son sombriues, durant el llarg crepuscle tot suspira per el dia, al voltant de la casa solitaria en míg del blat.

Diga-m un sol mot a través el blat, a través les inclinades i trencadices espigues de blat.

WILLIAM MORRIS.

Notes bibliogràfiques

LA PERA DE PLATA, primer accésit en el concurs de noveles.---Barcelona.---Biblioteca popular de L' Avenç.---1905.

D'aquest llibre den Miquel Roger, quines primicies foren pera ls abonats d' EMPORIUM, pot-ser no sen pod ben dir novela, pot-ser fora mellor apellar-lo quadro de costums empordaneses; més, se li dongui l nom que s vulga am lo que tot-hom estarà conforme es en que sen diga una obra d'art.

Magistralment escrit, cada capitol es un troç de realitat transplantat an el llibre per la poética imaginació de l' autor. An els empordanesos el llegir *La pera de plata*, ens evoca l record de persones i converses sentides i vistes, de fets viscuts, records de joves, revisió de coses cada dia vistes. Aquest es, per mí, entre molts que n te, el mérit més gran del llibre: la Veritat qu' arreu de ses planes batega.

Com ni jo so critic ni es ma pretensió a vui ferne, deixo pera qu' tinga l temps per malgastar lo entretenir-se en buscar tares i defectes que, segurament, como tota obra humana, deu tenir el llibre den Roger, jo sols he agafat la ploma pera alabar-lo car en mon concepte s' ho mereix sobradament, i recomanar-lo als aimants de la bona Literatura. *La pera de plata*, es un llibre qu' hauria de trobar-se a totes les biblioteques.

Rebi l' estimat amic Roger ma mes coral i entussiasta felicitació. Ell ha fet Art; ell ha assolit la Bellesa, si no en tota sa intensitat, en tal grau que, sense por a equivocar-nos, podem augurar-li l proper triomf.

Jo no se si es sabut qu' en Roger, no te més de 23 o 24 anys i que ja ha produït algunes obres alabades granment per qui ha tingut la sort de conèixer-les; jo no sé si es sabut qu' en Roger a més de literat es músic compositor, director d' un esbart cantaire dedicat a la música polifónica que

adona goig de sentir-lo, en fi qu' en Roger es un artista en tota la extensió de la paraula, i que a tot aixó hi ajunta una modestia tan gran que no se l' veu exhibir-se, que no fa soroll perquè la gent el vegi, sinó que treballa i estudia, al revés de lo que fan molts altres.

Estic cert que s' enfadarà al llegir aquestes ratlles, pero avui que sense motiu s' alaba a tanta gent i s' eczalça a tantes nulitats, jo no puc fer menys qu' esbombar les bones qualitats d' en Roger que real i positivament val, quan menys pera que ls que l' venen cada dia, els qu' al pasar-li pel costat ni sen adonen, sapigan qu' está destinat a donar dies de gloria al nostre volgut Empordá.

Carlos Rahola.---PEQUEÑOS ENSAYOS.---Prólogo de Arturo Vinardell.

Un altre que comença i que ja ha arribat allá on no arriben molts.

El llibre den Rahola es el llibre d' un poeta i d' un pensador. Al llegir-lo m' ha fet sentir i m' ha fet pensar. ¿Que més podem demanar-li a un llibre?

Certament que com tota primera obra té defectes; mes no n' hi ha cap de capital, no sen veu ni un que mati les bones qualitats que l' adornen. No cal senyalar-los. en Rahola mateix els deu haver vist i estic cert que en al' re llibre no s' hi trovaran

¿Perqué no escriu en catalá en Rahola? Si aixis ho fes en sos escrits hi veuríem am molta més facilitat l' ánima de l' autor, qui concebeix en catalá i al traduir per força han de pendre bellesa sos pensaments

Rebi l' autor nostre felicitació mes coral i no ns faci esperar gaire l' segon volúm.

El prolec den Vinardell, hermós com tot lo que surt de sa privilegiada ploma.

J. L. D.

NOVES

La idea de fundar la *Associació Emporítana de la Bellesa* donada des d' aquestes columnes per nostre company en Joan Linares i Delhom, ha sigut molt ben acullida arreu de l' Empordá, lo que ns fa creuer que aviat serà un fet tan hermós projecte.

Heus-aquí la llista de les adhesions fins avui rebudes:

- Port-bou:* Josep Pallarés.
- Navata:* Emili Llansó.
- Blanes:* Joan B. Alemany Borrás, i Joaquim Riera.
- Gerona:* Director de *Lo Geronés*,
- San Feliu de Guixols:* Albert Batet, Jaume Tell, Josep Palahí, i Jaume Xuclá.
- Fanals:* Dionis Artigas.
- La Bisbal:* Francisco de P. Vasquez, Enric Sauc, Josep Casamiquela, Francisco Carreras

i Padrós, Antoni Candaler, Faustí Planells, J. Oliveras Pi, Francesc Janoer, i Llorenç Reinal.

Bagur: Narcis Masas Sagols, Francisco Pi i Pi, Josep Pol, Josep Mató Barceló, i Antoni Corredor.

Figueras: Josep Pichot, Rafel Ramis, Jaume Navarra, Ricard Martin Martí, i Eusebi de Puig.

Barcelona: Joaquim Puigferrer, i Enric de Carreras.

Palafugell: Romualdo Vidal, Marián de Linares, Teodor Escarrá, Antoni Petit, Miquel Villarrubia, Alexandre Esteva, Miquel Mundet, Francisco Genover, J. Ferrer Mascort, Lluís Puntis, Joan Vergés i Barris i Joan Linares i Delhom.

Fitó: Miquel Torroella.

Pals: Conrat Tauler, i Jaume Rosic.

Palamós: Francesc Marull.

Ademés ens escriuen de Figueres, La Bisbal, Palamós, San Feliu, La Escala, Torrella i altres pobles de l' Alt i Baix Empordá que dintre poc ens farán gossa remesa de adhesions. D' aquí de Palafrugell sabém positivament que en el proper número en publicarem una llista ben llarga.

Avant! i treballar tot-hom. per tan bonica empresa.

En els Jocs Florals d' Olot, cebrats el dia 8 del present, obtingueren premis nostres benvolguts amics i col-laboradors, en J. Pous i Pagés, en Josep Figa i en Laureá Dalmau. A tots nostra mes coral enhorabona.

Publicacions rebudes: «Contes Populars Gascons» de Antonín Perbosc, i «Manfret» de Lord Byron; volums I i II de la novella «Bibliotheca Foc Nou» qu' edita la casa Ventura de Reus. Amdues obres bellament traduïdes a nostra parla, per En Miché Ventura Balaña, se fan recomanables, tant per sa agradosa lectura, com per la bona presentació.

Preu de cada volum, 35 centims.

El primer quadern de la «Crónica del Rei Don Jaume» que forma part del volum primer de la «Biblioteca Clássica Catalana» qu' editen els Srs. Ferrer y Vidal de Barcelona, quins es proposen publicar les mellors obres de la época d' or de nostra literatura.

Ademés han visitat aquesta Redacció, *Juventut*, de Barcelona; *La República*, de Girona i nostres colegues locals *La Crónica*, i *El Nuevo Dsitrito*.

Remerciém els envios.

Vins fins de Champagne

C. GAUTHIER & CIE

CASA FUNDADA EN 1858 — EPERNAY — FRANCE

Agent General a CATALUNYA: Joan Margarit Palli.--Palamós

ÚNICO LICOR Y ELIXIR

elaborado por los PADRES CARTUJOS
en la fábrica de la Unión Agrícola. — TARRAGONA

Exigir esta marca

De venta en Palafrugell: en casa de D. ANTONIO COMAS, colmado LA ALEGRÍA, y en los principales colmados de Cataluña.

Depositarío en Barcelona: FORTUNY HERMANOS, Hospital, 32

D. Tell

CIRURGIÁ - DENTISTA

St. Llorens, 12, 1.er

St. FELIU DE GUIXOLS

Assegura tots els treballs

propis de la seva professió

Tots els dijous á PALAFRUGELL

FONDA DE LA ESTRELLA

FUMADORS

PER CONSERVAR

LA SALUT

Fumeu el paper SIMÓ

Bierge y Casals

Rech, 10 - BARCELONA

CONSERVAS,
QUESOS
Y MANTECAS

La casa que más exporta al Ampurdán

JOANOLA i RIBAS

IMPRESSORS

29, Sant Sebastiá, 29 -- PALAFRUGELL

Treballs tipogrífics de totes classes

Confitería i Pastissería

DE

DOMINGO SABATER

Elaboració dels renomats BISCUITS FULATS, MODERNISTES, HEROES, ADMETLLATS i tota classe de PASTES.

Gran varietat de capses de totes mides amb assortit de classes.

LA BISBAL

Plaça de la Constitució, cantonada al carrer de les Donçelles

FRANCESC CANET

Llibrería - Revistes - Diaris

2 - Pujada al Castell - 2 * FIGUERAS